SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2869

av Helena Vilhelmsson och Niels Paarup-Petersen (båda C)

Tryggheten i utsatta miljöer för kvinnor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att den nya lagen om ändring av juridiskt kön inte leder till oönskade konsekvenser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen under första halvåret 2027 med en åtgärdsplan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige trädde en ny könstillhörighetslag i kraft den 1 juli 2025 som gör det betydligt enklare att ändra juridiskt kön. Den tidigare domstolsprövningen och medicinska utredningen har ersatts med ett enklare förfarande, där personer över 16 år kan ändra sitt kön i folkbokföringen genom en ansökan till Skatteverket. Lagen syftar till att stärka den personliga autonomin, men har samtidigt väckt frågor om risker för missbruk i vissa situationer, exempelvis inom kriminalvården.

I flera europeiska länder har det införts liknande och många gångar mer långtgående lagstiftning för att säkra enskilda människors autonomi. Det har dock också uppstått kontroverser kring konsekvenserna av ny lagstiftning som gör det enklare att ändra juridiskt kön.

I särskilt Tyskland har den nya självbestämmandelagen (Selbstbestimmungsgesetz) lett till uppmärksammade fall där personer med allvarliga brottsdomar – inklusive högerextremister och dömda sexualförbrytare – bytt juridiskt kön och placerats eller riskerat att placeras i kvinnofängelser. Det har rapporterats om trakasserier och övergrepp mot kvinnliga intagna, samt fall där könsbytet ifrågasatts som oseriöst eller provokativt.

Att lagen missbrukas till andra syften än den är tänkt är ett uppenbart problem. Inte minst för att det riskerar att ta bort förtroendet för lagen helt och hållet. Men också för att det kan leda till att kvinnor utsätts för risker i utsatta miljöer.

Sammantaget aktualiserar detta behovet av att granska och säkerställa att lagstiftningen inte får oönskade konsekvenser för trygghet, ordning och säkerhet i särskilt utsatta miljöer. För att säkra att lagen uppnår de potentiellt positiva konsekvenserna utan att skapa negativa konsekvenser för andra bör en uppföljning ske kopplat till särskilt skyddade miljöer.

Det handlar om att utvärdera hur lagstiftningen om ändring av juridiskt kön tillämpas i praktiken, med särskilt fokus på kriminalvården, rättsväsendet och andra skyddade miljöer. Kartlägga risker för missbruk av möjligheten att ändra juridiskt kön och föreslå eventuella kompletterande skyddsmekanismer. Säkerställa skyddet för kvinnor och flickor, särskilt inom fängelser, skyddade boenden och liknande institutioner, där trygghet och ordning kan påverkas av könsplaceringar. Analysera internationella erfarenheter, bland annat från Tyskland, där fall av missbruk har rapporterats, och dra lärdomar av dessa.

Denna utvärdering/kartläggning är mycket angelägen med tanke på händelser under det senaste året, där missbruk har skett och utsatta kvinnor inom kriminalvården blivit utsatta för brott som beskrivs i motionen.

Helena Vilhelmsson (C) *Niels Paarup-Petersen (C)*